

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
(назва кафедри)

Декан

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

М.Д. Заячук

“ 28 ” 08 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

«Природоохоронна діяльність в Україні та світі»

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Географія
(назва програми)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет Географічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Природоохоронна діяльність в Україні та світі» складена відповідно до освітньо-професійної програми Географія, 014.07 Середня освіта (Географія), 01 Освіта/Педагогіка, 31.05.21р.

(назва освітньо-професійної програми, код та назва спеціальності, галузь знань: шифр та назва; дата останнього затвердження або внесення змін)

Розробники: Добинда Ірина Петрівна, к. геогр. н., асистент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Добинда Ірина Петрівна, к. геогр. н., асистент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
протокол № 1 від " 26 " серпня 2025 року

Завідувач кафедри Богдан РІДУШ

(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою інституту / факультету
протокол № 1 від " 28 " серпня 2025 року

Голова методичної ради географічного факультету Наталія АНДРУСЯК

(підпис) (прізвище та ініціали)

Мета навчальної дисципліни полягає у тому, щоб ознайомити студентів із основними положеннями природоохоронної справи. Вивчення курсу «**Природоохоронна діяльність в Україні та світі**» студентами географічного факультету спеціальності «Середня освіта (Географія)» дозволить їм поглибити знання про ландшафтні комплекси, які потребують особливого відношення, а саме – природоохоронні території України і світу.

Завдання: формування знань про основи природоохоронної діяльності в Україні та світі; розуміти роль національних агенств охорони природи; ознайомитися міжнародними принципами управління природоохоронною діяльністю; розуміти сутність і роль міжнародного співробітництва; ознайомитися з міжнародними програми охорони природи; зрозуміти роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні та основи екологічної освіти

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «**Природоохоронна діяльність в Україні та світі**» у студентів повинні бути сформовані такі компетентності (згідно ОПП):

Загальні компетентності:

- ЗК06. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, зокрема, в процесі виявлення та оцінки педагогічних проблем, прийняття рішень щодо їх усунення;
- ЗК11. Здатність до самостійного вивчення нових методів, форм роботи, використання новітніх педагогічних технологій у практичній діяльності та підвищення професійної майстерності;
- ЗК14. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність до творчого пошуку, ефективного розв'язання освітніх проблем нестандартними способами.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- ФК03. Здатність добирати та використовувати сучасні й ефективні методики та технології навчання;
- ФК05. Здатність застосовувати комунікативні знання, уміння та навички а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення педагогічної комунікативної діяльності;
- ФК09. Здатність навчити аналізувати географічні об'єкти й процеси як антропогенного, так і природного походження, з погляду фундаментальних принципів і знань природничих наук.
Програмні результати навчання на основі освітньої програми «Географія»:
- *Результат ПРН05.* Знання основних принципів і положень географічної науки та їх використання у професійній педагогічній діяльності;
- *Результат ПРН07.* Обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації;
- *Результат ПРН10.* Застосовувати в професійній діяльності сучасні дидактичні й методичні засади викладання навчальних дисциплін та обирати технології та методики в освітньому процесі;
- *Результат ПРН14.* Вміти застосовувати професійно природничо-наукові знання і практичні уміння й навички дисциплін фізико та суспільно-географічно циклу у педагогічній діяльності;
- *Результат ПРН15.* Здатність до творчого пошуку, компетентного розкриття сутності нових тенденцій розвитку світового господарства, розв'язання суспільно-географічних проблем.

**Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	5	3	90	24	12	-	-	54	-	залік
Заочна	3	5	3	90	8	4	-	-	78	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Природоохоронна діяльність в Україні.													
Тема 1. Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління.	10	4	2			4	11	2	2				7	
Тема 2. Управління природоохоронною діяльністю	7	2				5	7						7	
Тема 3. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні	9	2	2			5	8	2					6	
Тема 4. Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні	7	2				5	7						7	
Тема 5. Взаємодія на прикордонних територіях. Єврорегіони, національна екомережа, Всеєвропейська екомережа	7	2				5	7						7	
Разом за ЗМ1	40	12	4			24	40	4	2				34	
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Міжнародний досвід в природоохоронній діяльності у світі													

Тема 1. Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю	12	3	2		7	14	2	2		10
Тема 2. Міжнародні принципи поводження з відходами	12	3	2		7	12				12
Тема 3. Міжнародне співробітництво. Міжнародні програми	13	3	2		8	12	2			10
Тема 4. Роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні. Екологічна освіта	13	3	2		8	12				12
Разом за ЗМ 2	50	12	8		30	50	4	2		44
Усього годин	90	24	12		54	90	8	4		78

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1.	Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління (Теоретичні основи природоохоронної діяльності; Організація природоохоронної діяльності)
2.	Управління природоохоронною діяльністю (Екологічна політика; Міжнародне співробітництво у сфері охорони довкілля; Роль громадськості та екологічних рухів у системі управління природоохоронною діяльністю)
3.	Система управління природоохоронною діяльністю в Україні (Нормативно-правова база охорони довкілля в Україні; Державні органи та інституції у сфері природоохоронної діяльності; Інструменти управління природоохоронною діяльністю)
4.	Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні (Нормативно-правова база заповідної справи; Система органів управління заповідною справою; Організаційні засади функціонування природно-заповідного фонду)
5.	Взаємодія на прикордонних територіях. Єврорегіони, національна екомережа, Всеєвропейська екомережа (Взаємодія на прикордонних територіях; Єврорегіони як форма співпраці; Національна екомережа та її транскордонний вимір; Всеєвропейська екомережа (Pan-European Ecological Network, PEEN))
6.	Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю (Загальні положення та значення міжнародних принципів; Основні міжнародні принципи та їхні джерела; Реалізація міжнародних принципів у національних системах управління)
7.	Міжнародні принципи поводження з відходами (Загальні положення та значення міжнародних принципів; Основні міжнародні принципи поводження з відходами; Механізми реалізації міжнародних принципів)
8.	Міжнародне співробітництво. Міжнародні програми (Значення та форми міжнародного співробітництва; Міжнародні програми та проекти у сфері охорони довкілля; Реалізація міжнародних програм на національному та регіональному рівнях)
9.	Роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні. Екологічна освіта (Природоохоронна діяльність як фактор виховання; Екологічна освіта; Вплив природоохоронної діяльності на формування екологічної культури)

Теми (ключові завдання) практичних занять

№	Назва теми
Змістовний модуль 1. Природоохоронна діяльність в Україні	
1	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Україні та регіону свого проживання
2	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Європі
3	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Азії
Змістовний модуль 2. Міжнародний досвід в природоохоронній діяльності у світі	
4	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Північній Америці
5	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Латинській Америці
6	Загальна характеристика природоохоронної діяльності в Африці, Австралії та Океанії

Тематика індивідуальних завдань

ІНДЗ – не передбачено навчальним планом

Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувачів вищої освіти дозволяє студентам самостійно повторювати і глибше розуміти матеріал, який був розглянутий на лекціях та практичних заняттях, а також самостійно опрацювати ті питання, які на лекціях відводяться на самостійне опрацювання

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	Кількість балів
1	Природоохоронна діяльність: теорія, організація, управління.	Опишіть організацію природоохоронної діяльності (опитування, обговорення у групі)	4
2	Управління природоохоронною діяльністю	З'ясуйте роль громадськості та екологічних рухів у системі управління природоохоронною діяльністю (опитування, обговорення у групі)	5
3	Система управління природоохоронною діяльністю в Україні	Опишіть інструменти управління природоохоронною діяльністю та наведіть приклади до них	5
4	Організаційно-правові засади заповідної справи в Україні	У табличні форми порівняйте екомережу і ПЗФ України (опитування, обговорення в групі)	5
5	Взаємодія на прикордонних територіях. Євросережіони і їхня діяльність	У табличні форми порівняйте Європейську екомережу і екомережу України (опитування, обговорення в групі)	5
6	Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю	Наведіть приклади реалізації міжнародних принципів у національних системах управління природоохоронною діяльністю (обговорення в групі)	7
7	Міжнародні принципи поводження з відходами	Опишіть механізми реалізації міжнародних принципів поводження з відходами у різних країнах (обговорення в групі)	7
8	Міжнародне співробітництво. Міжнародні програми	У табличні форми подайте перелік міжнародних програм природоохоронного характеру в яких бере участь Україна (обговорення в групі)	8
9	Роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні. Екологічна освіта	Опишіть вплив природоохоронної діяльності на формування екологічної культури (обговорення в групі)	8

Методи навчання

Під час вивчення курсу «Природоохоронна діяльність в Україні та світі» доцільно використовувати наступні методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- словесні (лекція, бесіда з елементами дискусії, розповідь, пояснення) для проведення лекційних занять;
- наочні методи здебільшого використовуються для проведення практичних робіт, серед яких найпоширеніші такі: демонстрація, графічні методи, презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо;
- метод аналізу конкретних надзвичайних ситуацій;
- практичні заняття;
- навчально-рольова дискусія;
- проектний метод;
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (курси-ресурси, мультимедійні, дистанційні, web-конференції та вебінари тощо).

Система контролю та оцінювання

При вивченні дисципліни «Природоохоронна діяльність в Україні та світі» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; підсумковий усний екзамен (залік).

2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.

3. Додатково : звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

З навчальної дисципліни навчальним планом передбачена форма контролю – **тестовий або письмовий залік**.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться задля оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 20; 2 модуль – 20 балів; практичний модуль – 20.

Студент, який набрав впродовж нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит заради підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання іспиту.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається іспит, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується вищенаведена таблиця.

Студент, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання іспиту. Допущеним до складання іспиту студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- контрольні роботи.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

Облік успішності за формами поточного контролю знань за двома модулями в межах академічних груп проводиться за такими видами роботи студента:

- підготовка ІНДЗ,
- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,
- контрольні роботи, самостійні роботи,

виконання усіх практичних робіт.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2				Практичний модуль		
Н	Н	Н	Н	Н	Н.	Н.Е.	Н.Е.	Н.Е.		20	40
Е	Е	Е	Е	Е	Е.	2.2.	2.3.	2.4.			
1.	1	1	1	1	1.						
1.	2	3	4	5							
4	4	4	4	4	5	5	5	5			

Примітка: самостійна робота оцінюється під час модульної роботи і оцінюється у 0,5 бала

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	<p>«Зараховано» – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, як лекційним так і з практичних занять, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Правильно вирішені усі тестові завдання під час робіт тестового характеру. Студент розкриває сутність понять, які формують основу курсу, розуміє теорію та особливості управління природоохоронною діяльністю. Студент знає систему управління природоохоронною діяльністю в Україні, законодавчу базу щодо охорони природи, правовий режим територій та об'єктів ПЗФ, роль Єврорегіонів на прикордонних територіях. Розрізняє міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю, міжнародні програми. Студент усвідомлює роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні. Розуміє роль екологічної освіти і виховання у сучасному суспільстві.</p>
Зараховано	B (80-89)	<p>«Зараховано» – студент знає теоретичний матеріал, виконав і захистив усі практичні роботи, оперує, уміє пояснити сутність основних понять. Студент володіє навчальним матеріалом, як лекційним так і з практичних занять, вільно, самостійно його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Правильно вирішені понад 90% тестових завдань під час робіт тестового характеру. Студент розкриває сутність понять, які формують основу курсу, розуміє теорію та особливості управління природоохоронною діяльністю. Студент орієнтується у знаннях про систему управління природоохоронною діяльністю в Україні, законодавчу базу щодо охорони природи, правовий режим територій та об'єктів ПЗФ, роль Єврорегіонів на прикордонних територіях. Студент усвідомлює роль природоохоронної діяльності у вихованні і навчанні. Розуміє роль екологічної освіти і виховання у сучасному суспільстві.</p>
	C (70-79)	<p>«Зараховано» – вище зазначене виконує не в повній мірі, але все таки знає основну теорію й практику, виконує завдання викладача, може давати добрі відповіді на запитання. Виконав і захистив всі практичні роботи.</p>
Зараховано	D (60-69)	<p>«Зараховано» – студент знає основні теоретичні положення та уміє пояснити сутність основних понять. Захистив усі практичні роботи. Студент</p>

		орієнтується у знаннях про систему управління природоохоронною діяльністю в Україні, законодавчу базу щодо охорони природи, правовий режим територій та об'єктів ПЗФ. Розуміє роль екологічної освіти і виховання у сучасному суспільстві.
	E (50-59)	«Зараховано» – все вище вказане виконує не повною мірою, однак виконав понад 75% практичних робіт. На половину питань відповідає правильно
Незараховано	FX (35-49)	«Незараховано» – студентом не виконані вимоги, які поставлені для оцінки “достатньо”, але студент виконував завдання в межах програми курсу
	F (1-34)	«Незараховано» з обов'язковим повторним курсом

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	зараховано
Добре	B (80-89)	зараховано
	C (70-79)	зараховано
	D (60-69)	зараховано
Задовільно	E (50-59)	зараховано
	FX (35-49)	незараховано (з можливістю повторного складання)
Незадовільно	F (1-34)	незараховано (з обов'язковим повторним курсом)

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Що таке природоохоронна діяльність і які її основні завдання?
2. Які принципи охорони природи та сталого природокористування існують?
3. Які органи та інституції відповідають за природоохоронну діяльність на міжнародному, національному та місцевому рівнях?
4. Які основні механізми управління природоохоронною діяльністю використовуються в Україні та світі?
5. Роль громадськості та громадських організацій у системі управління охороною природи.
6. Основні державні органи управління охороною довкілля в Україні.
7. Нормативно-правова база природоохоронної діяльності.
8. Основні інструменти управління: екологічна експертиза, оцінка впливу на довкілля, стратегічна екологічна оцінка.
9. Економічні механізми управління природоохоронною діяльністю.
10. Роль місцевих органів влади та громадськості.
11. Законодавчі основи формування природно-заповідного фонду України.
12. Категорії територій та об'єктів ПЗФ.

13. Органи управління заповідною справою.
14. Правовий режим заповідних територій.
15. Перспективи інтеграції національної заповідної системи в європейську.
16. Поняття транскордонного співробітництва та його значення для охорони довкілля.
17. Єврорегіони України та їхня роль у природоохоронних програмах.
18. Національна екомережа України: структура, основні території, екологічні коридори.
19. Всеєвропейська екомережа (PEEN) та її взаємозв'язок з національними системами.
20. Приклади успішної транскордонної співпраці у природоохоронній сфері.
21. Основні міжнародні принципи охорони довкілля (сталий розвиток, запобіжний, «забруднювач платить»).
22. Джерела міжнародних принципів: конвенції, угоди, програми.
23. Роль міжнародних організацій у підтримці природоохоронної діяльності.
24. Приклади реалізації міжнародних принципів у національному законодавстві.
25. Класифікація відходів та їх вплив на довкілля.
26. Принципи поводження з відходами: запобіжний, «забруднювач платить», ієрархія управління.
27. Транскордонне регулювання небезпечних відходів (Базельська конвенція).
28. Механізми реалізації міжнародних принципів у національних системах.
29. Форми міжнародного екологічного співробітництва.
30. Роль міжнародних організацій (ООН, UNEP, IUCN, WWF, ЄС).
31. Основні міжнародні програми у сфері охорони довкілля та клімату.
32. Реалізація міжнародних програм на національному та регіональному рівнях.
33. Участь громадськості та місцевих спільнот у міжнародних програмах.
34. Виховна функція природоохоронної діяльності.
35. Поняття та рівні екологічної освіти (шкільна, вища, професійна, громадська).
36. Методи інтеграції природоохоронної діяльності у навчальний процес.
37. Вплив екологічної освіти на формування екологічної культури.
38. Приклади успішних програм екологічної освіти в Україні та світі.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №4 від 28 березня 2022 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на низці українських фахових платформ, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Андронов В.А. Заповідна справа: навч. посіб. / В.А. Андронов, Є.О. Варивода, Г.В. Тітенко. – Х.: НУЦЗУ, 2013. – 204 с.
2. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду / Олексій Василюк, Анастасія Драпалюк, Григорій Парчук, Дарія Ширяєва. За заг. редакцією Олени Кравченко — Львів, 2015, 80 с.

3. Грицик В. Екологія довкілля. Охорона природи : навчальний посібник / В. Грицик, Ю. Канарський, Я. Бедрій.– Київ : Кондор, 2009.– 292 с.
4. Джигирей В. С., Сторожук. В. М., Яцюк Р. А. Основи екології та охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи). Львів, Афіша. 2000 — 272 с.
5. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 41.
6. Закон України “Про природно-заповідний фонд України”. – Київ, “Парламентське видавництво”, 1999.
7. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: 2003. - 306 с.
8. Кирилюк М.І. Основи раціонального природокористування та охорона природи : підручник / М. І. Кирилюк; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. - Чернівці, 2012. - 351 с.
9. Конспект лекцій з дисципліни "Основи раціонального природокористування та охорони природи" . - Рівне: РДТУ, 68с.
10. Кукурудза С.І. Використання та охорона водних ресурсів : навч. посіб. : [для вищ. навч. закл.] / С.І. Кукурудза, О.Р. Перхач.– Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009.– 304 с
11. Основи екології та охорони навколишнього природного середовища : навч. посібник / Я.І. Бедрій, В.С. Джигирей, А.І. Кидисюк.– Львів, 1999.– 238 с.
12. Охорона навколишнього середовища та раціональне використання природних ресурсів в Україні. – К.: Знання, 2001. – 113 с.
13. Самойленко Н. М. С 17 Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.
14. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування. – Львів: “Новий Світ - 2000”, 2004. – 248 с.
15. Царенко О.М., Несветов О.О., Кабацький М.О. Основи екології та економіки природокористування: Навчальний посібник – Суми: Університетська книга, 2001. – 326с.
16. Царенко О. М. Основи екології та економіка природокористування : Навч. посібник / О. М. Царенко, О. О. Несветов, М. О. Кадацький. – 2-ге вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2004. – 400 с.

Додаткова

1. Добинда І.П. Памятки археології як основа розвитку археологічного туризму Волинської області. І. П. Добинда. Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Вип. 795: Географія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2018. - С.53-59.
2. Добинда І.П. Пам’ятки архітектури та містобудування Волинської області та їхні територіальні характеристики / І.П. Добинда // Наук. вісн. Чернівецького ун-ту: Зб. наук. пр. Вип.655: Географія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2013. – С.27-31.
3. Національний атлас України / за ред. Руденко Л.Г. - К.:ДНВП "Картографія", 2007.
4. Червона книга України. Вони чекають на нашу допомогу / Упорядники О.Ю. Шапаренко, С.О. Шапаренко. – Х.: Торсінг, 2002. – 336с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://mepr.gov.ua/diyalnist/natsionalna-ekologichna-polityka/>
2. Офіційні сторінки НПП, біосферних заповідників та природних заповідників

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWerz6_eTUFUBGv4o/view. Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPI_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepIk98GPc9E8KznQ/view

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентів/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.